Gencine i Raz

Abdulhalim Durma

Hemen yan tarafımızda oturan yaşlı dostumuzun aramızdaki güncel tartışmaya bir süredir kulak misafiri olduğunu sanıyorum. Sonunda, dayanamayıp aramıza katıldığında, konuyu nerelere çekeceğini tahmin etmek hiç kolay değildi. Bir tip menfur ekstrem öğrenci olayları, daha önce dünyanın öteki ucunda yaşanırken, adeta bir virüs gibi evrimleşip yayılarak dünyanın bu tarafına da sirayet etti. Doğaldır ki, bu olaylarla artık, "orada olur, bizde olmaz" düşüncesi de çöktü. Diğer taraftan, bu olayla ilgili olarak Bakanlığın hakkında soruşturma izni vermiş olduğu üst düzey bürokratın konumu da, adaletin gerçekleşmesi noktasında endişeleri dile getiriyordu. Bu farklı katman her zaman ve her yerde sorun olmuştur, sanırım. Ancak, kişisel kanaati ifade eden son sözcüğün, bana yaşlı hocamızdan tevarüs ettiğini belirtmeliyim. Bu adamın, artık oldukça gerilerde kalmış olan göreviyle ilgili anılarından söz ederken, öğretmenlik ruhunu hiç terk etmemiş olduğu anlaşılıyordu.

“Bu meslekte, aynı konuları farklı sınıflarda ve her yıl papağan gibi tekrarlamak, hoş olmayan bir duygu uyandırsa da, bazı uyarılarda her zaman bulunmak, hiçbir zaman sıkıntı vermemişti. Öğrencilerime, ‘genç’ sözcüğünün anlamını sorardım. Sonra da, “değerinin farkında olmadığınız bir hazine”, diye sorduğum sorunun cevabını yine kendim verirdim. Doğrusu, kavak yellerinin başımızda estiği bir zamanlar, kabul edelim ki, sözcüğün kudsiyetinin bizler de farkında değildik. Kültürümüzde yer alan ‘öğrenmek, gençlikte taş üstüne, yaşlılıkta ise su üstüne yazı yazmak gibidir’, gibi sözlerle yaşlı ve genç karşılaştırması yapılırken, sıkça gençliğin önemi vurgulanırdı. Ayrıca, nedense doktorların yaşlı bir

insanın ölümüyle bir gencin ölümü karşısında, sanki iltimas geçerek gençler için daha fazla üzüldüklerini düşünürdüm.

İyi biliyordum ki, yaşlı dostumuzun sakin kıyılardaki bu girizgahını birazdan derin ve dalgalı sular takip edecekti.

“Antik dünyada çocukluğun modern anlamdaki karşılığı yoktu. Bununla birlikte, gençliğe ilişkin kurumlar son derece gelişkindi. Yunan evreninde çocuğun yetişkin vatandaş olmak üzere yetiştirilmesi, bir devlet meselesiydi. Sparta'da, çocuklar yedi yaşından itibaren ailelerinden alınıp kolektif bir sertleştirme sürecine tabi tutuluyordu. Ancak, bu bir eğitim değil, bir dönüştürme rejimiydi. Atina'da ise bu süreç, daha bireysel ama eşit derecede hiyerarşikti, yani, köle çocukların, yabancı çocukların bu sistemde yeri yoktu.

Yaşlı hocamızın bu sosyal tarih dersiyle az önce konuşmakta olduğumuz endişe verici olayın ilgisini kurması gereksiz bir tafsilata giriş olur, diye aklımdan geçti. Ancak huylu huyundan vazgeçmez…

“Roma'da babanın mutlak otoritesi, çocuğu hukuki anlamda babanın mülkü sayıyordu. *Patria potestas*. Baba, yeni doğan çocuğu tanımayı reddedebilir, onu terk ettirebilirdi. Bu çocuk bırakma pratiği, yaygın ve yasal bir uygulamaydı. Bu çocukların büyük bölümü köle tüccarları tarafından toplanıyordu.

“İlkçağda çocuğun korunması değil, topluluğa kazandırılması ön plandaydı. Korumanın yokluğu ihmal değil, zihniyette yer almayan kavramsal bir boşluktu.

“Ancak, antik Yakın Doğu'da tablo farklıydı. Henüz Roma ve Yunan ortada yokken Hammurabi Kanunları, çıraklık sözleşmelerini, evlat edinmeyi ve çocuk mirasını düzenliyordu. Mısır'da tapınak okulları, Mezopotamya'da tablet evleri, yazı

öğretilen kurumsal mekânlardı. Burada gençlik, toplumsal yeniden üretimin işlevsel bir halkasıydı.

Aslında, iki dünyanın ne kadar farklı olabileceğine dair bu bilgi oldukça şaşırtıcı idi. Sanki, eşitlikçi olmayan bir yapının başarılı bir medeniyet öncüsü olamayacağı gibi bir düşünce doğrulanmıyordu. Ancak, biz hala zihnen bir gencin akılla açıklanamayan cinnet halinin sonuçlarına hapsedilmiş vaziyetteydik.

“Sümer'de kadınlar mülk sahibi olabilir, ticaret yapabilir, mahkemede tanıklık edebilirdi. Hitit yasaları kölelere bile belirli haklar tanıyor, bedeni cezaları sınırlıyordu. Ur-Nammu ve Hammurabi kanunları, zayıfı güçlüye karşı koruyan maddeler içeriyordu. Buna karşın Roma hukuku, *paterfamilias* sistemiyle erkeğe aile üyeleri üzerinde neredeyse mutlak bir egemenlik tanıyordu. Atina'da ise kadın, hukuki açıdan sürekli bir erkek vesayeti altındaydı. Gılgamış Destanı'nın bu bağlamda ayrı bir yeri var. Ölüm korkusu, dostluk, anlam arayışı gibi varoluşsal temalar Milattan Önce 2100'lerde işlenmiş. Tufan anlatısı, iyilik-kötülük çatışması, tanrıyla hesaplaşma… bunlar Yunan tragedyasından yüzyıllarca önce kaleme alınmıştı.

Ardından, aklımızı okurcasına, bizi içine çektiği dünya ile ilgili zihnimizde oluşan merakı giderecek cevabı yetiştirdi.

“Kalıcılığı belirleyen, çoğu zaman ahlaki veya entelektüel üstünlük değil; coğrafya, iklim, salgın hastalık, yazı teknolojisi ve tarihsel tesadüf gibi konjonktürel faktörlerdir. Mezopotamya, açık bir ova uygarlığıydı. Sürekli istila, fetih ve kültürel kesintiye maruz kaldı. Yunan ve Roma ise hem coğrafi hem de kurumsal süreklilik açısından daha şanslıydı. Kil tablet, papirüs ve parşömene kıyasla kırılgan ve taşıması güçtür. Sümer metinleri on dokuzuncu yüzyıla kadar okunabilir değildi. Oysa Yunan-Roma metinleri Bizans ve İslam medreselerinde canlı tutuldu. Roma, kurumlarını hukukuyla birlikte ihraç etti. Avrupa'nın idari ve hukuki dili Latince oldu. Sümer ve Hitit'in

böyle bir "taşıyıcı imparatorluğu" olmadı. Batı medeniyetinin kendini yeniden inşa ettiği Rönesans, bilinçli olarak Yunan-Roma'ya döndü. Bu tercih, büyük ölçüde hangi metinlerin Avrupa'da mevcut olduğuyla ilgiliydi; Sümerce henüz çözülmemişti. Hangi uygarlığın hayatta kaldığını, o uygarlığın erdemi değil, çevresi belirledi.

Bu tafsilatın sonunda, veciz bir sözle tezi çerçeveledi.

“Tarih, her zaman en değerlinin değil, en dayanıklının hikâyesidir.

Ara vermeden, o da çocuğun hikayesine devam etti.

“Orta Çağ insanı "çocukluğa dair bir his"ten yoksundu. Çocuklar, yürümeye başlar başlamaz küçük yetişkin gibi giyindirilir, çalıştırılır ve muamele görürdü. Bu aşırı görüşün karşısında bazı tarihçiler, Orta Çağ'da da oyun kültürünün, çocuğa özgü nesnelerin ve ebeveyn sevgisinin varlığını ortaya koymuşlardı. Diğer taraftan, Orta Çağ'da lonca sistemi çıraklığı kurumlaştırmıştı. 7-14 yaş arası çocuklar ustanın hanesine girer, hem çalışır hem öğrenirdi. Bu bir sömürü müydü? Hem evet hem hayır. Zira başka türlü sosyal hareketliliğe sınırlı izin veren toplumsal geçiş mekanizması yoktu.

Aklımın bir köşesinde, hala okulun loş koridorlarında koşuşturan çocukların çaresiz çığlıkları yankılanıyordu. Bu trajik yaşanmışlığı, tarihin derinlikleriyle bağlantılı hale getirmenin mantığını henüz bir türlü kavramış değildim.

“1212'deki Çocuk Haçlı Seferi, vakanın dramatik ucudur. Binlerce çocuğun Kutsal Toprakları "saf inançlarıyla" fethedeceklerine dair o çılgın hareketi, hem masumiyet imgesi hem de seferber edilebilir kalabalığın trajedisi olarak tarihin en karanlık sahifelerinden birini oluşturur. Bu örnek, "feda edilebilir gençlik" meselesini bütün çıplaklığıyla gözler önüne serer. Çocuklar, ne askeri eğitim ne de lojistik destek olmaksızın, yalnızca saf bir imanla ya da o imanın acımasızca

manipüle edilmesiyle yollara düştü. Bu hareket, aslında dönemin yozlaşmış kilisesine ve başarısız soylularına karşı sessiz bir protesto niteliği taşıyordu. Ancak, deniz yarılmadı; çoğu açlıktan öldü veya köle tacirlerinin eline düştü. Bu ibret verici son, toplumların kendi geleceğini ütopyanın ya da çaresizliğin kucağına nasıl kurban edebildiğinin en kasvetli tablosudur.

Yaşlı hocamız, kısa bir soluk alma arası vermeden birkaç yüzyıl sonrasına geçti. Konu aynıydı, kitlesel gençlik hareketi. Ancak yanımdakilerin de, hala zihinlerinin günümüzdeki trajik olayla meşgul olduğunu ve hocamızın bu olayla nasıl irtibat kuracağını düşündüklerini sanıyorum.

“XVI. Yüzyıl Anadolusu'ndaki suhte ayaklanmaları, medreselerde eğitim gören binlerce gencin, mezun olduktan sonra istihdam edilememesi ve taşradaki sosyal düzenin bozulmasıyla birer "suç çetesine" dönüşmelerinin hikayesidir... Bu, eğitimin bir kurtuluş olmaktan çıkıp bir kapana dönüştüğü anın en kanlı örneğidir. Nüfus artmış, iş imkanları azalmış, eğitimli gençler "taşrada işsiz kalma" korkusuyla karşı karşıya gelmiştir. Sarayın ve bürokrasinin hantallığına karşı, ellerine silah alıp sokağa, dağa çıktılar. Bu gençler, güvenli ama kapalı olan medrese duvarlarını terk edip "sokağın adaletsizliğine" sokağın diliyle cevap verdiler. Devletin onlara sunduğu "hiçliğe" karşı, şiddet içeren bir varoluşu seçtiler.

“Köyler ve kasabalar yağmalandı, halk üzerinde baskı ve zorbalık arttı. Devletin kontrolü Anadolu ve Rumeli’de gevşedi; yerel direnişler güç kazandı. Üretim azaldı, ticaret sekteye uğradı, köylüler ağır vergiler altında ezildi. Medrese düzeni bozuldu; liyakat yerine rüşvet ve iltimas öne çıktı. Suhte İsyanları sadece bir öğrenci hareketi değil, Osmanlı’nın sosyal, ekonomik ve eğitimsel krizlerinin yansımasıydı. Bastırılmaları kısa vadede düzeni sağlasa da, uzun vadede

devletin zayıflamasına ve halk ile devlet arasındaki güvenin kırılmasına yol açtı.

Osmanlıda çocuğun durumunu açıklarken, sistemin din destekli devlet politikasının eseri olduğunu gösteren argümanlar ileri sürmekteydi. Bu düşüncelerin, eskiden beri onun sosyal felsefe anlayışının bir yansıması olduğunu düşünüyordum.

“Ancak genel olarak bizde çocuklar ailelerinden koparılıyor, devlete yeniden inşa edilen bireyler olarak yetiştiriliyordu. Bir yanda yükselme fırsatı, öte yanda tektipleşen arketipik bir kimlik oluşumu. Çocuğun nesne olarak kullanımının kurumsal boyutu. Çocuğun merakı değil, itaati şekillendiriliyordu. Batı'da sanayi devrimi ile çocuk bedeni ucuz iş gücüydü, sistem bunu talep etmekteydi. Sonradan gelişen bireycilikle, çocuğun hakları bu zemine karşı mücadeleyle doğdu. Osmanlı'da birey değil, cemaat öncelikliydi. Çocuk da önce cemaatin bir parçasıydı. Otorite babadan Allah'a uzanan dikey bir çizgideydi, sorgulanamazdı. Çocuğu şekillendiren Batı'daki gibi fabrika değil, toplumsal hiyerarşiydi. Kader anlayışı ile, çocuğun içinde bulunduğu koşullar zaman zaman "Allah'ın takdiri" olarak kabullenildi, bu da inisiyatife götüren müdahale isteğini zayıflattı. Batı'da çocuğa yapılan haksızlık görünür ve tartışılır hale geldi. Bizde ise benzer haksızlık çoğunlukla sessizliğe büründü.

Ancak, onun kendi tarihine aşırı yüklendiği hissine kapılmıyordum. Manzarayı bir ressamın duygusal hassasiyetiyle resmetmesi ile detaylara boğulan hakkaniyetle dışarıdan biri gibi hareket etmesi, onun karmaşıklığının vazgeçilmeziydi. ‘Yiğidi öldür, ama hakkını ver.’

“Modern anlamda "gençlik sorunu" kavramı Sanayi Devrimi ile birlikte doğmuştur. Bu bir tesadüf değildir. 18. ve 19. yüzyılda İngiltere'de çocuklar kömür madenlerinde, tekstil fabrikalarında, baca temizliğinde çalışıyordu. 1833 Fabrika Yasası, 9 yaş altı çocukların fabrikalarda çalışmasını yasaklayan ilk düzenlemeydi. Ardından 1842'de Maden Yasası geldi. Her yasa, önceki yasanın yarattığı boşlukların mücadelesiyle şekillendi.
“Bu dönemde iki şey aynı anda oldu. Birincisi, çocuk emeğinin görünür hale gelmesi. Fabrika sistemi, dağınık kırsal emeği bir araya getirince gözlemlenebilirliği, belgelenebilirliği ve skandallaştırılabilirliği kaçınılmaz oldu. İkincisi, "Çocukluk" idealinin orta sınıf tarafından inşa edilmesi. Okul, oyun, masumiyet, korunma. Bunlar sanayi kapitalizminin yarattığı tehlikelere karşı geliştirilen bir aydın zümre yanıtıydı. Jean-Jacques Rousseau'nun Emile’i bu idealin felsefi zeminiydi. Charles Dickens bu çelişkiyi edebi düzlemde görünür kıldı. Eserlerinde Dickens'ın kurgusu, sosyal tarihçilerin belgelediği toplumsal vakaları duygusal gerçekliğe dönüştürdü.

Hayır. Mola vereceğe benzemiyordu. Bizi içine çektiği insanlık tarihinin tozlu sayfalarında, gelişmelerin ne kadar yavaş olduğunu görebiliyorduk. Bu, onun pesimizmini belirlerken, ümit ya da ümitsizlik arasında nerede bulunduğuna dair bir fikir ise vermiyordu.

“20. Yüzyıl, gençlik tarihinin üç büyük kırılma noktasını barındırıyor. Birinci Dünya Savaşı'nda milyonlarca genç cepheye sürüldü, pek çoğu yaşı büyütülerek. Cephe gerisinde ise çocuk işçiliği zirveye ulaştı. Savaş sonrası çöken imparatorluklarda yetim ve mülteci çocuklar kitlesel bir sorun haline geldi. İkinci Dünya Savaşı ise, çocuk tarihinin en karanlık bölümüdür. Holokost'ta 1,5 milyon çocuk katledildi. Japon kamplarda, Sovyet gülaglarında, bombalanan şehirlerde... Bu deneyimler, 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni ve ardından 1959'daki Çocuk Hakları Bildirisi'ni doğrudan şekillendirdi.

Yaşlı hocamız konuşmasına, ancak bir ansiklopedinin sayfaları arasında unutulmaya terk edilen bir maddeden öte değer atfetmeyeceğimiz kitlesel gençlik tepkileriyle devam etti.

"Çiçek çocuklar" olarak anılan hippiler, 1960'ların ortalarında ortaya çıkmış ve özellikle 20'li yaşların başındaki gençler tarafından benimsenmişti. Hippi yaşam tarzı, otoriteyi reddeden, komünal hayatı savunan ve bireysel özgürlüğü öne çıkaran bir gençlik hareketiydi. Müzik, festivaller ve özgür aşk söylemi hareketin görünürlüğünü artırdı. Vietnam Savaşı'na karşı muhalefet, dönemin gençlerini harekete geçiren en önemli unsur oldu. "Hippilerin Kraliçesi" olarak anılan PY ülkemizde bu kültürün simgesi haline geldi. 16 yaşında evden kaçtı. İki sene sonra bir otel odasında aşırı dozda uyuşturucu kullanımından dolayı ölü olarak bulundu. Babası, 'Dünya, bir mikroptan temizlendi', derken, annesi, yüreğindeki acının tarif edilemezliğiyle cenazesinde gözyaşlarını tutamıyordu.

Sırayı, günümüzde ancak yaşlı insanların oldukça uzak anılarında yer alan ve bir dönemi simgeleştiren gençlik eylemleri takip etti.

"Fransa'da meydana gelen ve 1968'liler veya 68 Kuşağı sözcükleriyle anılan ve öğrencilerin başlattığı gençlik hareketi, işçiler ve entelektüeller tarafından desteklendi. Üniversite reformu, özgürlük, kapitalizme karşı çıkış gibi amaçlarla hareket ederek kitlesel grevlerle, hükümet krizine yol açtı. Sonunda kültürel özgürlükler ve toplumsal dönüşüm gerçekleşti. Ancak benzer hareketler Güney Amerika'da sert tedbirlerle karşılaştı. Otoriter rejimlere karşı demokrasi ve sosyal adalet için yola çıkan öğrenciler, sendikalar, sol hareketler devlet baskısı ve darbelerle yüzyüze geldi. Kayıplar yaşandı. Kalıcı mirası, insan hakları söyleminin güçlenmesiyle birlikte, "kayıp kuşak" hafızası oldu.

Yaşlı hocamız, bunu takiben yirmi yıl sonra, vaktiyle bizde de görülen ve adeta rejimin, iç muhalefeti ortaya çıkarmak

için hazırladığı bir senaryoyu çağrıştıran başka bir gençlik olayına geçti.

“Çin’de, 89’daki protestoların öncüsü üniversite öğrencileriydi. Gençler, ifade özgürlüğü, üniversite özerkliği, yolsuzlukla mücadele ve daha adil bir ekonomik düzen istiyordu. Bu talepler, doğrudan gençliğin kendi yaşam alanlarını ve geleceklerini ilgilendiriyordu. Açlık grevleri, oturma eylemleri ve meydanda kurulan öğrenci örgütlenmeleri, gençliğin kendi sesini duyurma biçimiydi. Özellikle açlık grevi, genç bedenleri bir ‘fedakârlık’ sembolüne dönüştürerek bu mücadelenin en çarpıcı ifadesi oldu. Öğrencilerin başlattığı hareket, kısa sürede işçilerin ve diğer toplumsal grupların desteğini aldı. Böylece gençlik, toplumun vicdanını harekete geçiren bir öncü rol üstlendi. Müdahale sonrası gençler ağır kayıplar verdi. Ancak “Tank Man” gibi semboller, gençliğin saf cesaretini küresel hafızaya kazıdı. Ülke içinde bastırılmış olsa da, dünya çapında gençliğin özgürlük arayışının simgesi haline geldiler. Tiananmen olaylarının gençliği ilgilendiren kısmı, onların hem taleplerin taşıyıcısı hem de bedel ödeyen kesim olmasıdır. Gençlik, bu olayda bir “umut kaynağı” olarak ortaya çıkmış, fakat aynı zamanda sistemin en sert dişlileri arasında ezilmiştir.

“Çinli gençlerin 1989’da demokrasi talebiyle meydanlara çıkması, “önceden bir demokrasi tecrübesi var mıydı?” sorusunu akla getiriyor. 1949’dan itibaren tek parti yönetimi vardı; Batı tarzı demokrasi tecrübesi yoktu. Gençler seçim, çok partili düzen ya da parlamenter tartışma gibi kurumları yaşamamıştı. 1980’lerde Deng Xiaoping’in reformlarıyla görece bir açılım yaşandı. Üniversitelerde tartışma ortamı genişledi, Batı düşüncesi ve demokrasi literatürü tercümelerle gençlere ulaştı. Bu, doğrudan bir “tecrübe” değil ama bir fikrî temas sağladı. Öğrenciler, özgürlük ve demokrasi kavramlarını daha çok kitaplardan, tercümelerden, Batı medyasından ve yurtdışına giden akademisyenlerden öğrendiler. Yani demokrasi onlar için bir “yaşanmış pratik” değil, bir hayal edilen ufuktu.

Bu yüzden Tiananmen gençliği, aslında hiç deneyimlemedikleri bir düzeni talep ediyordu. Onların demokrasi arayışı, bir “özlem” ve “gelecek tahayyülü”ydü; mevcut sistemin baskısı altında doğmuş bir idealdi. Çinli gençlerin demokrasi tecrübesi yoktu, ama demokrasi fikriyle tanışmışlardı. Tiananmen, bu fikrin ilk kez kitlesel bir şekilde dile getirildiği ve gençliğin kendi bedeniyle bu ideali sahiplendiği an oldu.

Sanırım, bu uzun tarihçeyi, Çinli gençlerle bitirdi. Dünyanın dolaşmadığımız ülkesi kaldı mı, derken, henüz konuşmanın bitmemiş olduğunu unutmuştum. Yaşlı dostumuz, kıssadan hisselere de yer verecekti, şüphesiz doğal olarak.

“Sömürge yönetimleri uzun yıllar, yerli çocukları kendi kültürlerinden koparmak için sistematik politikalar uyguladı. Avustralya'daki "Çalınan Nesiller", Kanada'daki yerli yatılı okullar, Afrika'daki misyon okulları.. bunların ortak mantığı şuydu: Çocuğu ailesiyle, diliyle, kimliğiyle yeniden inşa etmek. Bu uygulamalar bugün kültürel soykırım olarak tanımlanmaktadır.
“Tarihte en geniş çaplı onayı alan insan hakları belgesi, 1989 BM Çocuk Hakları Sözleşmesidir. ABD hariç tüm BM üyesi devletler tarafından onaylanmıştır. Dört temel ilke üzerine kurulmuştur: yaşama hakkı, gelişim hakkı, koruma hakkı ve katılım hakkı. Bu sözleşme aynı zamanda teorik bir çerçevedir: Çocuğu hak öznesi olarak konumlandırır, yardım nesnesi olarak değil.

Bir sosyolojik değerlendirmenin cidiyetine davet eden sıkıcı bir havayı hissettim. Konu didaktizme mi kayıyordu, yoksa zaten var olan o didaktizmin ağırlığı arttı mı, karar veremedim.

“Ve günümüzde gençlik sorunlarının üç yeni boyutu öne çıkıyor. Sosyal medya, kimlik gelişimini dijital zeminde yeniden şekillendiriyor. Çalışmalar, akıllı telefon ve sosyal medyanın 2012 sonrasında intihar oranları, anksiyete,

depresyon, özellikle kız çocuklarında keskin artışla, ergen ruh sağlığını nasıl dönüştürdüğünü belgeliyor. Bugünün gençleri, geçmiş nesillerin kararlarının bedelini ödeyecek olan ilk kuşak. Bu minvalde, "İklim kaygısı" artık klinik literatürde yer alan bir kavram. İsveçli G. T'in başlattığı hareket, gençliğin hem kurban hem özne olduğu yeni bir siyasi zemin açtı. Diğer taraftan, nesiller arası servet uçurumu derinleşiyor. Batı ülkelerinde ev sahibi olamayan, güvenceli iş bulamayan, ebeveyn kuşağının standartlarına erişemeyen bir "kilitlenmiş kuşak" olgusu tartışılıyor.

Ancak bu konulara ilgi duyan arkadaşlardan biri, hızlı şekilde sorunun oluşumuna bir açıklama getirdi.

“Dijital çağda farklı coğrafyalardaki gençler yalnızlığın evrenselleşmesiyle artık benzer bir iç dünya boşluğu yaşıyor. Medyanın bu olayları işleyiş biçimi, görünürlük ve taklit etkisiyle bazı kırılgan bireylere farkında olmadan bir şablon sunuyor. Aile, okul, mahalle gibi kurumlar farklı kültürlerde ve farklı biçimlerde ama benzer hızlarda çözülüyor. Ancak, çocuk ve gençlik sorunları, insanlığın kendi geleceğini ve onurunu sınadığı evrensel bir sorundur; bu nedenle çözümü yalnızca yerel politikaların değil, küresel vicdanın meselesidir.

Yaşlı hocamız, arkadaşımızın kelimeleri birbiriyle yarıştırırcasına sıraladığı bu ‘söze giriş’e, gülümseme ile karşılık verdi. Rol çalmak gibi bir şeydi, sanki. Hayır, daha doğrusu uzunca süren bir tasdik i kelam oldu. Saygısızlık değil, heyecan ve coşkunlukla. O zaman farkına vardım ki, herkesin zihni istenilen kıvama gelmiş, konuya bütün olarak odaklanmıştı.

“Savcı kendisine verilen dosyayı incelediğinde, derhal bakanla görüşme talebinde bulundu. Ancak, gidebildiği kadar kendisine destek olunacağı garantisini aldıktan sonra, üstünlerin hukukuna giren ve unutulmanın askısına terk edilmiş olan bu ‘cold case’i,

masaya yatırdı. Gözaltına alındığında eski vali, statü haklarına sığınarak polise ifade vermedi. Özlük Dosyası başarılarına geniş yer ayırıyordu. Ancak kayıtlara geçmeyen dedikodular farklıydı. Karısı tarafından bir işyeri sahibesiyle uygunsuz vaziyette yakalandığında, rezalet ayyuka çıktı. Bunun üzerine, şehir belediyesi, ona fahri vatandaşlık belgesi verdi. Ancak.. emin değilim..burayı karıştırıyor olabilirim. Her neyse!.. Oğlunun adının dahil olduğu cinayeti çözmek için, bir barajın sularını boşalttırdı. 'Bu konuda espri yapılmaz' denecek kadar trajikomikliğin sınır tanımayışıyla ilgili ekstrem örnek. Devletin bütün imkanları, bu korkunç olayı kapatmak için kullanıldı. Hastane kayıtları silindi. Başhekim, il sağlık müdürlüğü makamıyla terfi ettirildi. Maktulün telefonundaki kayıtlar silindi. Bunu gerçekleştiren bilişimci polis memuru, parayla ödüllendirildi. Cesedin naklinde kullanılan araç, bulunmamak üzere ortadan kaldırıldı. Ve daha birçok detay üzerine gidilerek, görünüşte, başarılı bir örtme gerçekleştirildi. Ancak, o ağır sessizliği betimlemekte başvurulan hiçbir metafor, meselenin sadece "sahtelik" değil, aynı zamanda bilinçli bir "hakikat karartma" olduğunu vurgulamakta yeterli olmayacaktı.

Ardından konuyu, yani görüneni edebi sözcüklere dökerek özetledi.

"Dışarıda fırtına koparken, vitrin sızısı, sahne arkası kuraklığı yansıtan bir maske çatlağından öte değildi. Onunki, dürüst ve kederli tavrıyla sureti haktan görünen gözü nemli, ancak gönlü taş bir kurt ağıtıydı. Dilsizleştirilmiş kanıtlarla karanlıkta kurgulanan bu yasta, davadaki cevapsız soruların ve kayıp delillerin üzerine sanki geri dönülemez bir ağırlık bırakılmış gibi, beton dökülmüş bir sessizlik hakimdi. Adalet kürsüsünde sergilenen bu tiyatro, güneşi balçıkla sıvamaktan öte, buzdan bir zırh kuşanmış kederle geceyi ebedi kılmaktan ibaretti. Ancak, onun vakasında, hikayemizin hangi katmanına uygun olduğu noktası, muğlaktı. Bir cinayet davası mı, bir gençlik sorunu mu, yoksa üstünlerin hukuku mu...

Sonra da, yaşlı dostumuz ‘teferruatta boğulmamak için’ uyarıda bulundu.

“Şu noktayı hatırlatmak gerekir ki, hikayenin konusu siyasi oyunlar veya adaletin tecelli edip etmemesi değil, gözardı edilen ‘hazine’nin layık olduğu değerinin heder edilmesiydi. Yani, insanoğlunun geleceğinin, gençliğin.

Konuşmasının akışı, onun arada bir hortlayan birey devlet ilişkisine dair köklü eleştirel zihniyetini yansıtan bir mecraya girdi.

Yöneticinin tarz-ı siyaseti, aile, din, siyaset, ekonomi gibi kurumları, varlık sebeplerinden soyutlayıp onları idare-i başarısızlıkları örtecek palyatif, günü kurtarmaya yönelik birer araç olarak kullanmaktan ibaret. Ancak, cinayet olayını mahkemeye taşıması, insanların zihinlerinde kökleşmiş olan güvensizlikle ilgili algının yönetiminden başka bir hedef gözetmiyor, ne var ki, bu da insanların düşüncesini etkilemiyor.

Sanırım, onun bütün bu anlatısı, devletin varlık sebebini kullandığı araçsallaştırma yoluyla gözardı eden bürokrasiyi eleştirmekten öte bir şeydi. Olayların ağırlığının ezici psikolojik etkisi altındaydık. Sanki elimiz kolumuz bağlanmış gibi, bir çaresizliği derinden hissediyorduk.

“Acıdır ki, o uzun mahkeme günlerinde art arda yaşanan benzer iki olay sorunun ciddiyetini gözler önüne serdi. Üst düzey bürokratın ondört yaşındaki çocuğu, o gün okula giderken çantasına defter ve kitapları yerine babasının kilit altında bulundurduğu dolabındaki beş silahı yerleştirdi.
O andan itibaren, bilgisayar ekranı kaybolur, oyun ete kemiğe bürünür, canlanır. Ancak, yok oluşa giden bir hayata dönüşür. Tedaviye izin vermeyen psikopati teşhisine ters köşe yapan ve faili de kurbana dönüştüren bir söz dökülür, son nefesini verirken çocuğun ağzından. “Beni affedin”

“Sosyal medyada sınır tanımayan mesajlar, problemi görünür kıldı. İlgi arayışı veya onay bağımlılığına istinaden “dijital taşkınlık” ya da “aşırı paylaşım sendromu ile kendi görünürlüğünü artırmak için olayın trajik boyutunu göz ardı eden sorumsuz sosyal medya paylaşımları, Bakanlığı derhal hesap sahipleri hakkında harekete geçirdi.

Sonra mı?.. Ne olacağını bilmiyorum.